

Bijzondere post

Door Daan Koelewijn

Aflevering 51

HELIKOPTERPOST MAANPOST KOSMONAUTENPOST HOVERCRAFTPOST

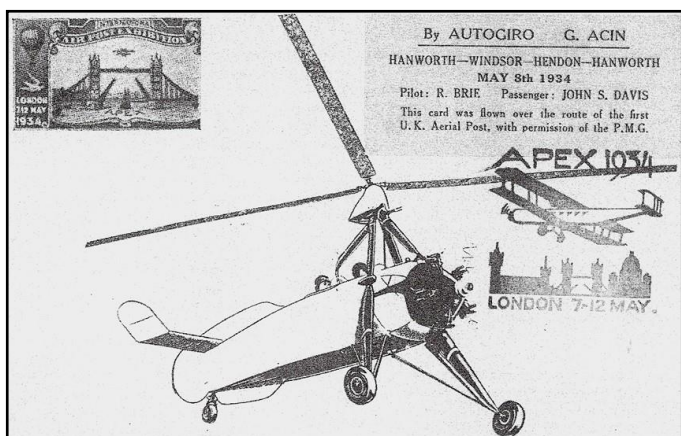
HELIKOPTERPOST

Helikopterpost is post verzonden per helikopter. Kort na de Tweede Wereldoorlog werden de eerste legerhelikopters in gebruik genomen. Al spoedig kwam men tot de conclusie dat dit luchtvaartuig ideaal was voor het uitvoeren van allerlei diensten. In de beginjaren zag ook de post mogelijkheden.

Een voorloper: de autogiro

De autogiro zou je de voorloper van de helikopter kunnen noemen. In dit spinachtige luchtvaartuig is ook post vervoerd. Voor de eerste keer van Hanworth naar Windsor in mei 1934 ter gelegenheid van de APEX-luchtvaarttentoonstelling in Londen. In november 1934 vervoerde hetzelfde toestel souvenirpost van Melbourne naar Portland tijdens het eeuwfeest van de Australische staat Victoria.

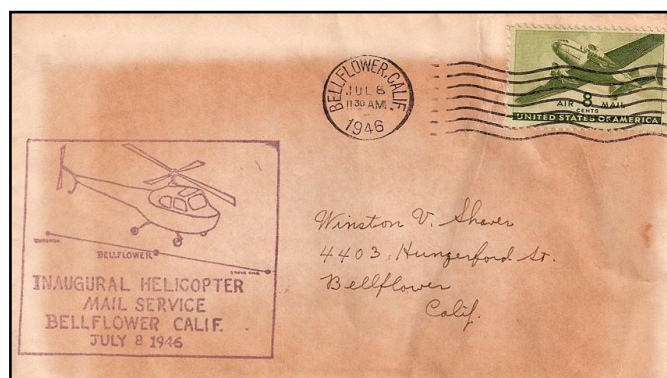
De eerste officiële autogiropostdienst werd ingesteld in 1938 door *Eastern Air Lines* tussen het postkantoor van Philadelphia en het vliegveld Camden ter bespoediging van het postvervoer.

In mei 1934 per autogiro vervoerde kaart

De echte helikopter

In de Verenigde Staten in Bellflower (Californië) werd op 8 juli 1946 de eerste postvlucht met een hefschroefvliegtuig uitgevoerd door het *Air Transport Command and Air Rescue Service*. In mijn bezit is een oude, vergeelde krant de *Long Beach Press Telegram* van dinsdag 9 juli 1946. Daarin staat een verslag van de aankomst van de posthelikopter met 10.000 brieven. De eerste postzak werd in ontvangst genomen door de 99-jarige oorlogsveteraan Charles L. Chapel.

Enigszins verkleurde envelop vervoerd tijdens de eerste helikoptervlucht in 1946

De eerste Europese vlucht vond plaats op 5 november 1947 tussen Den Haag en Brussel, nadat op 7 oktober 1947 al een helikoptervlucht van het vliegveld Ypenburg naar het vliegkamp Hr.Ms. Karel Doorman had plaatsgehadt ter gelegenheid van een bezoek van de leden der Staten Generaal en andere genodigden aan dit voor de kust varende schip.

Briefkaart vervoerd op de eerste Europese postvlucht per hefschroefvliegtuig op 5 november 1947

IJspostvlucht van Leeuwarden naar Nes op Ameland in februari 1976

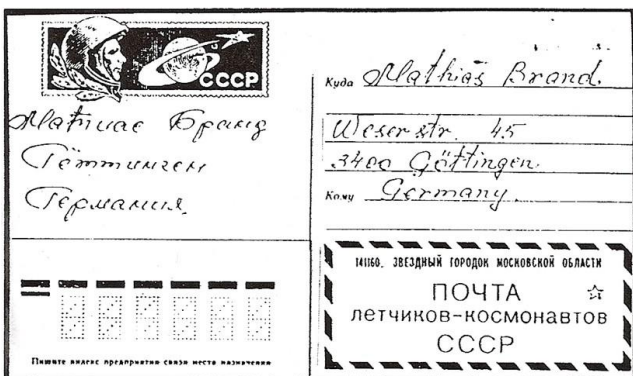
Enige tijd geleden schreef ik al eens een verhaaltje over de ijspostvluchten naar onder andere de Waddeneilanden. Dit vervoer werd in het verleden uitgevoerd door lichte vliegtuigjes. Later werden er helikopters voor ingezet.

Voor het vervoer over betrekkelijk korte afstanden en onder moeilijke omstandigheden is het hefschroefvliegtuig het ideale vervoermiddel en voor ons thematici leveren die vluchten prachtige stempels op.

MAANPOST

Nu we toch in hoger sferen vertoeven, wil ik uw aandacht vragen voor de zogenoemde maanpost.

Tijdens de maanvlucht van de Apollo 11 in 1969 hadden de astronauten een cliché bij zich van een postzegel die hen uitbeeldt terwijl zij voet op de maan zetten. Toen het ruimtevaartuig op de maan landde, drukten de astronauten dit cliché op papier af en produceerden daarmee de eerste maanpostzegel. Het cliché ging mee terug naar de aarde en werd gebruikt voor de vervaardiging van de drukplaat van de Amerikaanse 10 cents luchtpostzegel (Yvert PA 73) die in september 1969 in circulatie kwam.

Kosmonautenpost met Gagarin met lauwertak

De astronauten namen ook naar de maan een envelop mee die gefrankeerd was met een ongetande proef van deze zegel. Die werd op de maan afgestempeld met een speciaal stempel *MOON LANDING USA* en in het midden de datum *Jul 20 1969*.

Alle drie de astronauten hielden de stempel vast en stempelden gezamenlijk deze maanpostenvelop af.

KOSMONAUTENPOST

Met kosmonautenpost wordt niet bedoeld post die door Russische ruimtevaarders is meegenomen in hun capsules en vervolgens met speciale stempels en handtekeningen van de kosmonauten in de handel werd gebracht. Dit maakwerk van de bovenste plank wordt wel eens aangeduid als 'kosmonautenpost', maar is het niet in de betekenis die het begrip in het algemeen heeft.

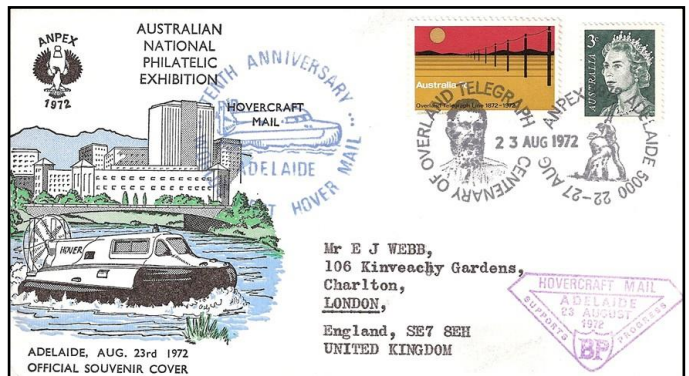
Met de successen van de bemande Sovjetruimtevaart groeide de fanmail van bewonderaars en ruimtevaartenthousiastelingen aan de kosmonauten. De afzenders kregen heel vaak een brief terug met daarin een foto van de betreffende kosmonaut(en) plus hun handtekening(en). Deze attributen kreeg je dan toegezonden in speciale enveloppen. Dit noemen we 'kosmonautenpost'. Overigens werd deze fanmail niet beantwoord door de betreffende heren of dames zelf. Daarvoor was een bureau in het leven geroepen dat gevestigd was in Moskou.

De meeste enveloppen van de kosmonautenpost dragen een afbeelding van Joeri Gagarin, de vlieger-kosmonaut, die op 12 april 1961 als eerste mens een rondje om de aarde vloog.

HOVERCRAFTPOST

We dalen af naar wat lagere sferen en gaan vlak boven het water vliegen. Dit doen we met de hovercraft of draagvleugelboot. Met deze vaartuigen is ook post vervoerd.

In 1957 is in Italië al geëxperimenteerd met postvervoer

Herinneringsenvelop met een aantal stempels van 23 augustus 1972 t.g.v. Anpex '72 in Adelaide

per draagvleugelboot van Messina naar Reggio Calabria. De Italiaanse posterijen gebruikten een speciaal stempel voor deze post met de tekst *POSTE ITALIANE ESPERIMENTO TRASPORTO POSTALE* en de naam van de hovercraft *Aliscafo*. Verder staat in het stempel vermeld de datum *28-4-1957* en de plaatsnaam Messina.

De eerste hovercraftpostdienst startte op 20 juli 1962 tussen Rhyl in Noord-Wales en Wallasey bij Liverpool. De in beide richtingen vervoerde post werd voorzien van een speciaal ontworpen beeldstempel. De dienst bestond slechts korte tijd.

Ter gelegenheid van postzegeltonstellingen zijn in 1963 en 1972 in Australië hovercraftpostvluchten uitgevoerd. Deze tochten werden gesponsord en daardoor financieel mogelijk gemaakt door de oliemaatschappij BP. ■